

12. Poslovni sastanak Nacionalnih koordinatora Europske mreže škola koje promiču zdravlje

Ivana Pavić Šimetin, Marina Kuzman

12. Poslovni sastanak Nacionalnih koordinatora Europske mreže škola koje promiču zdravlje održan je u Edinburghu, Škotska od 18. do 20. svibnja 2005. Budući je Nacionalni koordinador za Hrvatsku prim.dr.sc. Marina Kuzman bila spriječena, sastanku je prisustvovala Ivana Pavić Šimetin, dr.med. Bili su prisutni nacionalni koordinatori iz 40-tak europskih zemalja, predstavnice iz Azerbejdžana i Kosova, potencijalnih članica Mreže, te predstavnici iz Vijeća Europe, Europske komisije i Regionalnog ureda za Europu Svjetske zdravstvene organizacije. Prikazan je značaj prevencije pretilosti u populaciji školske djece i adolescenata te prihvaćeno to područje, uključujući zdravu prehranu i tjelesnu aktivnost, kao područje djelovanja unutar Mreže u slijedećem razdoblju.

Jasno je izražena tendencija prerastanja ovog Projekta u Program. Na tom tragu, u značajnom dijelu zapadnoeuropskih zemalja težište djelovanja u pojedinačnim školama preusmjereno je ka razvijanju politike promicanja zdravlja, na široj nacionalnoj razini. Širina tog razvojnog procesa vidljiva je čak i u odstupanju od originalnog naziva Škole koje promiču zdravlje, pa se primjerice u Nizozemskoj govori o Zdravim školama a u Švicarskoj o Razvoju škola koje promiču zdravlje.

Najdalje u smjeru sustavnog prihvaćanja koncepta škola koje promiču zdravlje otišla je Škotska. U Škotskoj je razvoj škola koje promiču zdravlje tekao u dvije faze. U prvu fazu, 1993-1997, bilo je uključeno 17 škola koje su bile financirane na godišnjoj bazi sa kratkoročnim aktivnostima i varijabilnom evaluacijom. U drugoj fazi koja započinje 1998, uspostavljen je Nacionalni istraživački projekt škola koje promiču zdravlje (National Health Promoting School Research Project). Identificirana je potreba razvoja znanja i vještina kod učitelja na području zdrave prehrane te razvijen edukacijski paket „Izrastanje kroz adolescenciju“. Vlada Škotske (Scottish Executive, the devolved government for Scotland) je 2001. postavila cilj da do 2007. sve škole postanu škole koje promiču zdravlje. U ostvarivanju tog cilja 2002. je osnovana Škotska jedinica za promicanje zdravlja u školama (Scottish Health Promoting Schools Unit) kao multidisciplinarno upravljačko tijelo u kojem su obrazovni i zdravstveni sektor u potpunosti predstavljeni i koja ima potporu u više Institucija, uključujući resorna Ministarstva. Financiranje je osigurano do 2008, a planirane su ili su već učinjene brojne aktivnosti na dostizanju cilja za 2007, poput izrade i diseminacije Nacionalnog okvira za škole koje promiču zdravlje, izrada i implementacija na lokalnoj razini različitih priručnika i edukacijskih materijala u okviru školskog kurikulumu, provođenje istraživanja, web stranica i sl. Trenutno je 50% škola aktivno uključeno u razvoj sistemskog pristupa promicanju zdravlja.

Za nas je posebno interesantan primjer Nizozemske, obzirom na značajnu ulogu danu zdravstvenom sektoru a posebno školskoj medicini. Od kada je u Nizozemskoj 2002. usvojen od strane 25 nacionalnih organizacija, uključujući Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo Nacionalni akcijski program (National action programme on school health policy) razvoj škola koje promiču zdravlje krenuo je u novom smjeru. 2004. dolazi do usvajanja Nacionalnog izvještaja o prevencije (National Prevention Policy Paper) koji škole prepoznaje kao važno mjesto djelovanja u populaciji mladih a koncept Škola koje promiču zdravlje vodećim konceptom. Karakteristike tog pristupa su:

- Škole u centru
- Planiran i koordiniran razvoj
- Povezivanje promicanja zdravlja i individualne skrbi o učenicima (naglašena uloga školskih liječnika)
- Lokalna i regionalna suradnja

Razvijen je Nizozemski model zdravih škola koji se sastoji od 8 točaka:

1. zdrava i sigurna klima u školi,
2. psihološka i socioemocionalna podrška i savjetovanje
3. pristupačnost zdravstvene zaštite
4. prehrambena politika
5. sport i fizička aktivnost
6. zdravstveni odgoj
7. promicanje zdravlja na radnom mjestu
8. uključenost roditelja i lokalne zajednice

Kao bazična struktura u implementaciji programa, a posebno na nivou razvoja politike promicanja zdravlja u školama i povezivanju promicanja zdravlja i individualne skrbi o učenicima, prepoznate su

regionalne zdravstvene ustanove. Riječ je o 38 ustanova koje su dovoljno ekipirane i već ionako lokalno prisutne u školama, a prvenstveno se misli na školske liječnike i sestre.

Obzirom na aktualnost pitanja zdravstvenog odnosno spolnog odgoja u našim školama, važno je istaknuti da je u razvijanju politike promicanja zdravlja u školama veliko težište dano upravo na razvijanju zdravstvenog odgoja. Kao što je vidljivo jedna od 8 točaka u Nizozemskom modelu zdravih škola je zdravstveni odgoj. Najdrastičniji pak primjer u ovom smjeru je Irska, gdje se Nacionalni koordinator škola koje promiču zdravlje zapravo Nacionalni koordinator Službe koja pruža pomoć školama u uvođenju i implementaciji zdravstvenog odgoja, odnosno transkurikularnog predmeta koji se zove socijalna, osobna i zdravstvena edukaciju (Social, Personal and Health Education Support Service).

Zaključno se može reći da je iza nas prvu „pilot“ faze, koja je rezultirala brojnim primjerima dobre prakse, udžbenicima i različitim drugim edukacijskim materijalima, te razvojem specifičnih znanja i vještina. Sada je težnja usmjerena prerastanju u sveobuhvatan program, usađen u temeljnu strukturu škole i društva u cjelini, a temeljen na stečenim spoznajama. Gledajući pak tradiciju zdravstva u Hrvatskoj, gdje je zahtjev za jednakom dostupnosti poglavito djeci i mladima uvijek bio temelj našeg nastojanja, možemo ove pomake u školama koje promiču zdravlje ocijeniti isključivo pozitivnim.